

Türkiye’de Sosyal Öykü Uygulamasının Kullanıldığı Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Bir Sistematik Derleme*

Investigation of Graduate Theses Using Social Story Intervention in Türkiye: A Systematic Review

Bedirhan Özoğul¹, Eylül Akar², Bora Görgün³

¹Arş. Gör., İzmir Demokrasi Üniversitesi, bedirhan.ozogul.96@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-0113-4858)

²Sorumlu Yazar, Arş. Gör., Kastamonu Üniversitesi, eylulakar@kastamonu.edu.tr, (https://orcid.org/0000-0002-3591-3884)

³Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, bboorraagorgun@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-9080-5667)

Geliş Tarihi: 15.02.2024

Kabul Tarihi: 04.09.2024

ÖZ

Sosyal öyküler, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde sıklıkla kullanılan kanıta dayalı uygulamalardan biridir. Dolayısıyla gelecekte yapılacak olan araştırmalara yön vermesi açısından alanyazında yer alan uygulamaların incelenmesi ve bu konuda gereksinimlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin belirli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında Ulusal Tez Merkezi’nde (YÖKTEZ) 2024 yılına kadar yayımlanmış sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı tezlere ilişkin sistematik derleme yapılmıştır. Belirlenen anahtar kelimeler ilgili veritabanında taranmış ve 25 tez çalışması belirli değişkenler açısından betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ulaşılan veriler tablo ve grafiklerle görselleştirilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, tezlerin büyük çoğunluğunun Anadolu Üniversitesi’nde ve özel eğitim anabilim dalında yürütüldüğü görülmüştür. Lisansüstü tezlerde en fazla hedef sosyal becerinin öğretilmesinin hedeflendiği, ağırlıklı olarak nicel araştırma yöntemlerinden tek denekli araştırma deseni kullanıldığı, en fazla otizm spektrum bozukluğu olan bireylerle ve üç katılımcıyla çalışıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Son olarak incelenen tezlerin büyük çoğunluğunda sosyal öykü uygulamasının öğretimde etkili olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında tartışılarak ileride yapılacak araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal öykü, sistematik derleme, lisansüstü tez, özel gereksinim, sosyal öykü müdahalesi.

*Bu araştırma, 11-12 Kasım 2022 tarihlerinde 4. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde (IDU-ICER’22) “Türkiye’de Sosyal Öykü Uygulamasının Kullanıldığı Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” başlıklı özet bildirinin genişletilmiş ve geliştirilmiş halidir.

This research is an extended and improved version of the summary paper titled “The Use of Social Stories That Is a Evidence Based Application In Thesis Written At Turkey” presented at the 4th International Conference on Educational Research (IDU-ICER’22) on November 11-12, 2022.

ABSTRACT

Social stories are one of the evidence-based practices frequently used in the education of individuals with special needs. Therefore, it is essential to examine the practices in the literature to inform future research and determine the needs in this regard. The purpose of this study is to examine the theses and dissertations in which social story intervention is used in Türkiye in terms of certain variables. Within the scope of the research, a systematic review of the theses published in the YÖKTEZ in which social story intervention was used was conducted. The keywords were searched in the relevant database, and 25 thesis studies were analyzed in terms of certain variables by descriptive analysis technique. The data obtained from the analysis were visualized and interpreted with tables and graphs. The study results revealed that most of the theses were conducted at Anadolu University and in the special education department. It was found that most of the graduate theses aimed to teach social skills and predominantly utilized a single-subject research model from quantitative research methods. The theses were conducted with individuals with autism spectrum disorder and mainly included three participants. Finally, it was found that social story intervention was effective in teaching most of the theses. The findings obtained from the research were discussed in light of the relevant literature, and suggestions were made for further research.

Keywords: Social story, systematic review, graduate thesis, special needs, social story intervention.

GİRİŞ

Otizm spektrum bozukluğu (OSB), sosyal iletişim ve etkileşimde sınırlılıklar, tekrarlayıcı, kısıtlı, basmakalıp davranışlar ve duygusal hassasiyetlerle tanımlanan ömür boyu süregelen ve genellikle yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan nörogelişimsel bir bozukluktur (Amerikan Psikiyatri Birliği [APA], 2013). Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi tarafından yayımlanan rapora göre, OSB görülme sıklığının her 36 doğumda 1'e yükselmesiyle (Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2023) bu bireylere yönelik terapi, eğitim ve müdahale hizmetlerine olan gereksinim ve talep doğru orantılı olarak artmıştır. Bu artış bilim insanlarını etkililiği bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış olan kanıt temelli uygulamaları belirlemeye yöneltmiştir (Cook & Odom, 2013; Wong vd., 2013).

Günümüzde özel eğitim alanında kanıt temelli uygulamalar, Ulusal Otizm Merkezi (National Autism Center [NAC]), Otizm Kanıtı ve Uygulamasında Ulusal Organizasyon (National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice [NCAEP]) ve Ulusal Mesleki Gelişim Merkezi (National Professional Development Center [NPDC]) tarafından yapılan geniş çaplı araştırmalar sonucunda belirlenmektedir. Kanıt temelli uygulamalar, etkililiği araştırmalarla kanıtlanmış uygulamalardır. NPCD'nin 2014 yılında yayımladığı rapora göre 27 müdahalenin kanıt temelli, 24 müdahalenin ise daha çok araştırma desteğine gereksinim duyduğu belirtilmiştir. NAC tarafından 2015 yılında yayımlanan son rapora göre OSB'de uygulamalar (a) kanıt temelli, (b) umut vadeden, (c) kanıt temelli olmayan ve (d) etkili olmayan/zararlı olan olmak üzere dört kategoride sınıflandırılmıştır. Ulusal Standartlar Raporu'nda da belirtilen 14 farklı kanıt temelli uygulama bulunmaktadır (NAC, 2015). NCAEP tarafından 2020 yılında yayımlanan son raporda ise 1990-2017 yılları arasında yapılmış 972 araştırma incelenmiştir. Bu rapora göre doğumdan 22 yaşa kadar OSB olan bireylerde kanıt dayalı uygulamalar (a) kanıt temelli ve (b) kanıtı az olan olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmıştır. Bu raporda 28 farklı kanıt temelli müdahale bulunmaktadır (NCAEP, 2020). Bu raporların tümünde kanıt temelli olarak kabul gören ve sıklıkla kullanılan uygulamalardan biri de sosyal öykülerdir (NAC, 2015; NCAEP, 2020; NPDC, 2014).

Sosyal öyküler; bir beceri, durum ya da kavramı farklı bakış açıları, sosyal ipuçları ve doğru tepkileri içeren yazılı ya da resimli öykülerdir (Gray, 2000). Carol Gray'in 1991 yılında sınıfında bulunan bir öğrencisinin yaşadığı güçlükleri fark ederek öğrencinin yapması gereken doğru tepkileri ve kuralları ifade eden bir öykü yazmasıyla sosyal öyküler geliştirilmiştir. Gray, bu yöntemle öğrencisinin kendisinden beklenen tepkileri daha iyi anladığını, sınıf içi etkinliklere daha aktif katıldığını ve sosyal becerilerin öğretiminde öykülerin etkili bir yöntem olduğunu

gözlemlemiştir (Feinberg, 2001; Özdemir, 2007). Öykülerde verilmek istenen sosyal durumla ilgili “ne, kim, nasıl, nerede ve ne zaman” gibi 5N1K sorularına yanıt verilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bireye özgü yazılan bu öyküler belirli eğitsel gereksinimlere yönelik yazılmakta ve genellikle bir dakikadan daha az zamanda okunabilecek öykülerdir (Dixson vd., 2009).

Sosyal öyküler, teorik açıdan merkezi bütünleme ve zihin kuramına dayanmaktadır (Gray, 1998; Gray, 2004; Howley & Arnold, 2005). Merkezi bütünleme kuramı, 1989 yılında Frith tarafından bireyin farklı bilgileri birlikte düzenleyebilmesi, kendisine sunulan bilgileri mantıksal olarak birleştirerek üst düzey bir anlam çıkarabilmesi olarak tanımlanmıştır. Bir diğer deyişle, bütünü algılayabilme yeteneğidir (Frith & Happe, 1994). Zihin kuramı ise bireyin hem etkileşimde bulunduğu kişilerin hem de kendisinin zihinsel süreçlerini kavrayıp duruma uygun tepkide bulunabilmesidir (Atasoy, 2008; Ozonoff & Miller, 1995; Özdemir, 2007). Bireyin zihin kuramı yetenekleri “Yanlı İnancı” testi ile ölçülebilmektedir (Atasoy, 2008; Baron-Cohen vd., 1985). Merkezi bütünleme ve zihin kuramı arasındaki ilişkiye bakıldığında OSB olan bireylerin buldukları bağlamda uygun tepki verememe probleminin, bütün yerine parçaya odaklanma eğiliminden kaynaklı olduğunu söylenebilir (Frith & Happe, 1994).

Sosyal öyküler, OSB olan çocuklar için geliştirilmiş olup farklı özel gereksinimleri olan ya da tipik gelişen çocuklarda da kullanılabilir (Gray, 2004; Kim vd., 2014; Kutlu, 2016; Özdemir, 2008; Reynhout & Carter, 2008; Test vd., 2011). Ayrıca çocuğun hem ebeveynleri hem de öğretmeni tarafından uygulanabilmektedir (Gray, 2002). Öykülerin yazımında önemli noktalar bulunmaktadır. Bunlar; (a) öykünün bireye özgü ve anlama düzeyinde yazılmış olması, (b) bireyin okuma yazma bilip bilmemesi, eğer biliyorsa okuma düzeyine uygun olarak yazılması, (c) dört farklı cümle türüne uygun olarak cümleler yazılması ve bu cümle türlerinin öykünün bütünlüğünü bozmayacak biçimde kullanılmasıdır (Gray, 2000). Sosyal öykülerde kullanılan dört farklı cümle türü bulunmaktadır. Bu cümle türleri; betimleyici cümleler, yansıtıcı cümleler, yönlendirici cümleler ve doğrulayıcı cümleler olarak sıralanmaktadır (Gray & Garand, 1993). Bu cümle türlerine kontrol cümlesi ve işbirlikçi cümle olmak üzere yeni cümle türleri eklenmiştir (Gray, 2000; Gray, 2010; Reynhout & Cartes, 2011). Betimleyici cümleler, 5N1K sorularının cevaplarının içerildiği ve sosyal öykünün geliştirilmesinde önemli olan cümlelerdir (Gray & Garand, 1993; Gray, 2000; 2010). Yönlendirici cümleler, birey için hedeflenen istendik tepkinin yazıldığı cümlelerdir. Bu tür cümlelerde bireyden bir durum karşısında beklenen tepkiler açıkça ifade edilmektedir. Yönlendirici cümlelerin olumlu yapıda kullanıldığında daha etkili sonuçlar alındığı belirtilmektedir (Gray, 2000; 2010; Washburn, 2006). Yansıtıcı cümleler, bireyin belirtilen durumla ilgili çevresindeki diğer kişilerin duygu, düşünce ve görüşlerinin aktarıldığı cümlelerdir (Gray & Garand, 1993; Gray, 2000; Washburn, 2006). Doğrulayıcı cümlelerde ise öyküde asıl anlatılmak istenen davranış vurgulanır. Burada amaç çocuğa güven vermektir. Bu tür cümlelerde genellikle öykünün amacı desteklenir ve bireye ortak toplumsal değerler hakkında fikirler verilir (Gray, 2000; 2010; Spencer, Simpson & Lynch, 2008). İşbirlikçi cümlelerin amacı, bireyde hedeflenen amaca ulaşmada ebeveynlerin, kardeşlerin, akranların ya da uzmanların nasıl yardımcı olacaklarını anlatmaktır (Carbo, 2005; Gray, 2000; 2010; Olçay- Gül, 2013). Son olarak kontrol cümleleri ise bilgiyi tekrar çağırarak için gerekli olan stratejileri ve verilen duruma ilişkin uygun davranışları açıklayan cümlelerdir (Gray, 2000; 2010; Olçay- Gül, 2013). Sosyal öykülerin bireyin mevcut performansına ve gereksinimlerine göre bireyselleştirilebilmesi, çocuktan beklenen davranışın farklı cümle türleriyle açıklanması ve tüm bunların çocuğun bakış açısıyla yazılması gibi sebeplerle etkili bir yöntem olduğu belirtilmektedir (Ivey vd., 2004; Scattone vd., 2006).

Literatür incelendiğinde, Türkiye’de sosyal öykü müdahalesinin kullanıldığı araştırmaları inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir (Dablan & Bağlama, 2020; Karaarslan & Kutlu, 2010; Olçay-Gül & Tekin-İftar, 2012). Dablan ve Bağlama’nın (2020) çalışmasında, OSB’de sosyal öykülerin kullanımına yönelik Türkiye’de yayımlanmış lisansüstü tezler doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. Çalışma kapsamında 15 tez; amaç, yöntem, katılımcı özellikleri, veri toplama aracı ile analiz yöntemi ve bulguları bağlamında incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları

incelendiğinde, tezlerin büyük çoğunluğunun tek denekli araştırma deseni kullanılarak yürütüldüğü, katılımcılarının OSB olan bireylerden oluştuğu ve tek denekli araştırma deseniyle yürütülen araştırmalarda sosyal öykü müdahalesinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karaarslan ve Kutlu ise (2010) çalışmasında OSB olan çocuklarda sosyal öykülerin kullanımının etkililiğini inceleyen makalelerin betimsel bir analizini yapmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada 10 araştırma; bağımlı ve bağımsız değişkenler ile katılımcılar açısından incelenmiştir. Çalışmada incelenen araştırmaların konuları şunlardır: Sosyal öyküler yoluyla sosyal becerilerin geliştirilmesi, kaynaştırma ortamında sosyal öykülerin kullanımı, sosyal öykülerin davranış değiştirme, seçim ve oyun becerilerinin öğretiminde etkililiği, öğretmen ve araştırmacının işbirliği ve sosyal öykülerin tek denekli araştırmalarda etkililiği. Ayrıca araştırmalarda katılımcıların; yaygın gelişimsel gerilik, asperger sendromu ve OSB olan bireylerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmada, Türkiye’de sosyal öykülerin kullanımına ilişkin bir araştırmaya rastlanılmadığı da belirtilmiştir. Araştırma kapsamında, katılımcı sayısının en az 3 olacağı tek denekli araştırmaların yürütülmesi önerilmiştir. Olçay-Gül ve Tekin-İftar (2012) ise OSB olan bireylerde sosyal öykü müdahalesinin kullanıldığı 34 araştırmayı incelemiştir. Araştırmaların, 5’inin okul öncesi, 25’inin ilkökul ve ortaokul dönemi çocukları, 2’sinin ergenler, birinin uzmanlar ve birinin öğretmen-çocuk gruplarıyla yapıldığı belirtilmiştir. Çoğu araştırma, sosyal öykülerin sosyal becerileri geliştirme ve istenmeyen davranışları azaltma etkinliğini değerlendirirken, bir araştırmada el yıkama becerisi öğretimine odaklanılmıştır. Özetle ulusal alanyazında sosyal öykü müdahalesinin kullanıldığı araştırmaların incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda yalnızca OSB olan çocuklarda sosyal öykülerin kullanıldığı araştırmalara yer verilmiş diğer tanı gruplarıyla yürütülen araştırmalara odaklanılmamıştır (Dablan & Bağlama, 2020; Karaarslan & Kutlu, 2010; Olçay-Gül & Tekin-İftar, 2012).

Sosyal öyküler, bakım veren, ebeveyn ve öğretmenler gibi çeşitli uygulayıcılar tarafından farklı durum ve ortamlarda uygulanabilir ve bireyselleştirilebilmektedir (Gray, 2002). Bu nedenle OSB olan bireyler için kanıt temelli bir uygulama olup güncel şekilde kullanılmaktadır. Alanyazında sosyal öykü uygulamalarının kullanıldığı araştırmaların incelendiği çalışmalar bulunmakla birlikte sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Ayrıca mevcut araştırmalarda yalnızca OSB olan çocukların ele alındığı araştırmalar incelenmiştir. Sosyal öykünün her ne kadar OSB olan bireylerde kanıta dayalı bir uygulama olduğu bilinse de zihin yetersizliği olan çocuklar ve gençler için kanıta dayalı uygulamaların incelendiği büyük ölçekli bir araştırmada sosyal öyküler umut vaat eden uygulamalar arasında sınıflandırılmıştır (Yücesoy-Özkan vd., 2024). Bu nedenle farklı özel gereksinim gruplarıyla yürütülen araştırmaların incelenmesi ile ileride yapılacak araştırmalara ışık tutulması hedeflenmektedir. Buna ek olarak bir konu hakkında gerçekleştirilen tez çalışmalarının analiz edilmesi ele alınan konunun derinliği, yaygınlığı ve genel görünümü hakkında bilgi verebilmektedir (Göktaş & Erdem, 2006). Lisansüstü tezlerin bilginin üretim kaynağı olması nedeniyle oldukça önemli olduğu düşünüldüğünde, bu tezlerin yayımladığı yıl, düzey, üniversite ve anabilim dallarına göre de incelenmesiyle hem sosyal öykü uygulamalarının yıldan yıla kullanımı ve etkililiğinin incelenebileceği hem de farklı anabilim dallarında yürütülen çalışmaların ele alınmasıyla multidisipliner bir bakış açısı kazandırılabilceği düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırma, mevcut durumu ortaya koymasından dolayı önemli görülmektedir. Tüm bunlardan hareketle bu araştırmada, Türkiye’de 2024 yılına kadar yapılmış sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tez çalışmalarının belirli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllara, düzeylerine, üniversitelere ve anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin amaçlarına göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin yöntemleri, desenleri, katılımcı grupları ve katılımcı sayılarına göre dağılımları nasıldır?

- Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, tarama süreci, dahil etme ve hariç tutma kriterleri, verilerin analizi ve araştırmada gözetilen etik ilkelere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Türkiye’de sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tez çalışmalarının belirli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla sistematik derleme yapılmıştır. Sistematik derleme araştırmalarında, ele alınan konu ya da belirli bir araştırma problemiyle ilgili literatürde erişilebilen tüm araştırmaları tanımlamak, değerlendirmek ve anlamlı bir bütünlüğe kavuşturmak amaçlanmaktadır (Denyer & Tranfield, 2009; Kitchenham, 2004; Zawacki-Richter vd., 2020). Ayrıca bu araştırmalarda hem nitel hem de nicel çalışmalardan elde edilen veriler ve sonuçlar net bir biçimde bütünleştirilebilmektedir (Pluye & Hong, 2014).

2.2. Tarama Süreci

Bu araştırma kapsamında, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanından erişilebilen ve bu veritabanında yayımlanan ilk lisansüstü tez çalışmasından 2024 yılına kadar yayımlanmış olan sosyal öykü müdahalesinin kullanıldığı lisansüstü tezler incelenmiştir. YÖKTEZ tarama sayfasında aranacak alan kısmında “tümü” işaretlenmiş, izin durumu kısmında “izinli” seçeneği işaretlenmiş ve arama alanına “sosyal öykü” “sosyal öyküler” “social story” “social stories” yazılmıştır. Bu tarama sonucunda 92 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ardından araştırmacılar elde edilen 92 lisansüstü tezin başlık ve özetlerini incelemiştir. Bu araştırmalardan 46’sının tekrar eden çalışmalardan oluştuğu ve 18’inin başlık ve özetleri incelenmesi sonucunda dahil etme kriterlerini karşılamaması sebebiyle çalışmadan çıkarılmıştır. Ulaşılan yayımların başlık ve özetlerinin taranmasıyla yapılan elemenin ardından 28 lisansüstü tez tam metin olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda tam metin olarak incelenen tezleri çalışmaya dahil etme kriterleri; (a) *Konunun özel eğitimde kullanılan sosyal öykü uygulamalarıyla ilgili olması*, (b) *Lisansüstü tezin yayımlanmış ve erişilebilir olması*, (c) *Lisansüstü tezin yayım dilinin Türkçe ya da İngilizce olmasıdır*. Ayrıca dışlama kriterleri ise; (a) *Sosyal öykü kavramının farklı bir anlamda ve konunun tamamen dışında kullanılması*, (b) *Lisansüstü tezin erişime açık olmaması*, (c) *Lisansüstü tezin yayım dilinin Türkçe ya da İngilizce dışında bir dilde olmasıdır*. Bu kriterler çerçevesinde tam metin olarak incelenen 28 lisansüstü tezin 3’ü “sosyal öykü kavramının farklı bir anlamda ve konunun tamamen dışında kullanılması” sebebiyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Tarama sonucunda 25 lisansüstü tez dahil etme kriterlerini karşılamış ve araştırmaya dahil edilmiştir. Bu araştırma kapsamında veriler, PRISMA Bildirimi kontrol listesindeki (Page vd., 2021) adımlar takip edilerek toplanmıştır. Şekil 1’de lisansüstü tezlerin belirlenme aşamaları gösterilmiştir.

Şekil 1

Çalışmaların Belirlenme Aşamaları

2.3. Araştırmada Gözetilen Etik İlkeler

Bu araştırmada, incelenen dokümanların dahil etme ve dışlama kriterleri açık bir biçimde belirtilmiş, lisansüstü tezlerin taraması yapılırken kullanılan anahtar kelimeler açıklanmıştır. Taranan araştırmalar araştırmacılar tarafından ortak bir online klasörde depolanmıştır. Dahil etme ve hariç tutma kriterleri kapsamında çalışmalar her araştırmacı tarafından ayrı ayrı taranmıştır. Verilerin analizinde ilgili lisansüstü tezin ve yazarının ismine yer verilmemiş, yalnızca kodlanarak belirtilmiştir. Verilerin güvenilirliği için ise gözlemciler arası güvenilirlik alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre betimsel analiz, verilerin önceden belirlenmiş olan kategorilere göre bir özetinin sunulması ve bunların yorumlanmasıdır. Bu bağlamda araştırmanın sorularını yanıtlamak ve genel olarak çalışmalarını toparlamak amacıyla araştırmacılar tarafından kodlama formu geliştirilmiştir. Belirtilen kategorilere göre kodlanan veriler önceden belirlenmiş analiz birimleri doğrultusunda analize alınmıştır. Lisansüstü tezler bu formda yer alan; (a) lisansüstü tezlerin yayımlanma tarihi, (b) yayımlandığı üniversite, (c) tezlerin düzeyi, (d) yayımlandığı anabilim dalı, (e) amacı, (f) araştırma yöntemi ve deseni, (g) örneklem büyüklüğü, (h) örneklem grubu, ve (ı) sonuçları kategorilerine göre ayrılarak kodlanmıştır.

Betimsel analiz sonucunda ulaşılan verilerin güvenilirliği için kodlayıcılar arası güvenilirlik alınmıştır. Bu güvenilirlik için Miles ve Huberman'ın [görüş birliği sayısı÷ (toplam görüş birliği sayısı + görüş ayrılığı sayısı) × 100] formülü kullanılmıştır. Verilerin güvenilirliği için bu birliğin en az %80 olması beklenmektedir (Miles & Huberman, 1994). Bu araştırmada ise %94 düzeyinde uyum olduğu görülmüştür. Değerlendiriciler, görüş ayrılıkları olan durumlar hakkında kendi görüşlerini belirtmiş ve bu ayrılıklar üzerinde uzlaşmaya varmışlardır.

Araştırma kapsamında ele alınan lisansüstü tezlerin amaçlarını belirlemek için ise içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, verilerin objektif ve sistemli bir şekilde incelenmesini sağlayan, kendi içinde benzerlik gösteren verileri belirli tema ve alt temalar etrafında toparlayan ve böylece verileri okuyucu açısından daha anlaşılır bir biçimde olmasını sağlayan bir yaklaşımdır (Tavşancıl

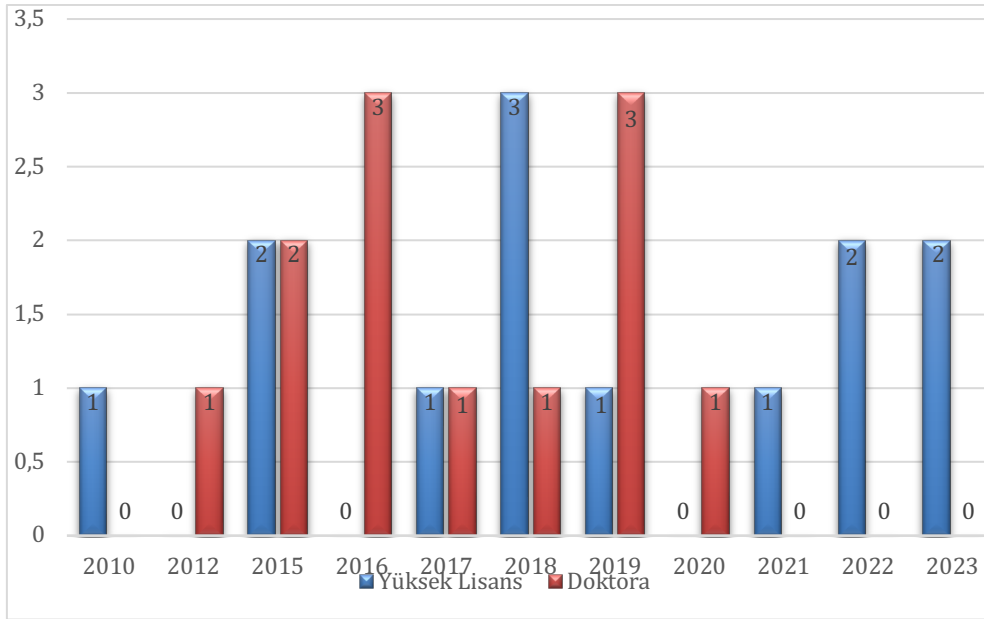
& Aslan, 2001; Yıldırım & Şimşek, 2016). İçerik analizi ile incelenen araştırmaların amaçları; (a) Eğitsel müdahale, (b) Görüşler ve (c) Karşılaştırma olmak üzere üç ana temada toplanmıştır. İçerik analizi sonucunda ulaşılan verilerin güvenilirliği için kodlayıcılar arası güvenilirlik alınmıştır. Bu güvenilirlik için tekrar Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılmıştır. Bu araştırmada ise %98 düzeyinde uyum olduğu görülmüştür. Ardından değerlendiriciler %100 görüş birliği sağlayıncaya kadar seçilmiş olan maddeler üzerinde görüşlerini belirtmiş ve uzlaşya varmışlardır. Son olarak araştırmadan elde edilen verilere ilişkin frekans ve yüzde değerleri tablolar ve şekiller üzerinden sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde incelenen lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllara, düzeylerine, üniversitelerine, anabilim dallarına, amaçlarına, yöntemlerine, desenlerine, katılımcı gruplarına, katılımcı sayılarına ve sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yıllara göre düzeylerine ilişkin bilgiler Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2

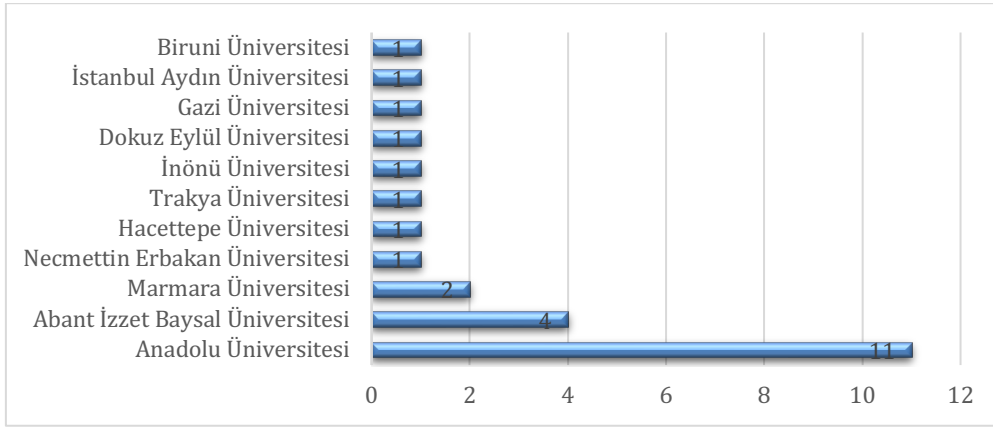
Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, Türkiye'de sosyal öykü müdahalesinin kullanıldığı lisansüstü tezler yıllara göre incelendiğinde, 2010 yılından 2015'e kadar bazı yıllarda, 2015 yılından günümüze kadar ise her yıl lisansüstü tezlerin yayımlandığı gözlemlenmektedir. Ayrıca sosyal öykü ile ilgili lisansüstü tezler en fazla dörder araştırma ile 2015, 2018 ve 2019 yıllarında yayımlanmıştır. Bunlara ek olarak incelenen lisansüstü tezlerin %52'sinin yüksek lisans ($n=13$) ve %48'inin ise doktora ($n=12$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversitelere ilişkin bilgiler Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3

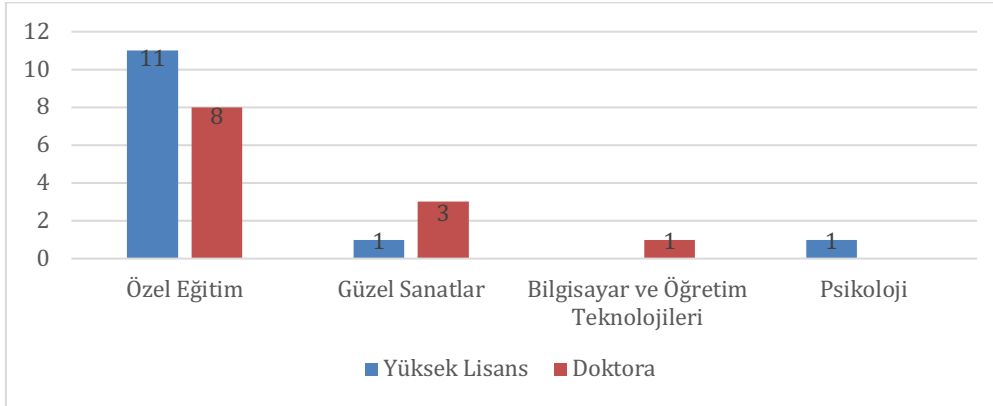
Lisansüstü Tezlerin Yürütüldüğü Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin %44'ünün ($n=11$) Anadolu Üniversitesi, %16'sının ($n=4$) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, %8'inin ($n=2$) Marmara Üniversitesinde yürütüldüğü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Biruni Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde ise birer lisansüstü tez yürütüldüğü görülmektedir. Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin yürütüldüğü anabilim dallarına göre dağılımı Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4

Lisansüstü Tezlerin Yürütüldüğü Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinin %44'ünün ($n=11$) ve doktora tezlerinin %32'sinin ($n=8$) özel eğitim anabilim dalında yürütüldüğü gözlemlenmektedir. Ayrıca güzel sanatlar anabilim dalında yüksek lisans tezlerinin %4'ü ($n=1$) ve doktora tezlerinin %12'si ($n=3$), psikoloji anabilim dalında yüksek lisans tezlerinin %4'ü ($n=1$) ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri anabilim dalında doktora tezlerinin %4'ü ($n=1$) yürütülmüştür. Sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tezlerin amaçlarına ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin amaçlarının üç ana amaç çerçevesinde olduğu görülmektedir. Bu amaçlar; eğitsel müdahale, görüşler ve karşılaştırmadır. Bu alanda yayımlanan

tezlerin %59,25'i ($n=16$) eğitim/müdahale, %33,33'ü ($n=9$) karşılaştırma ve %7,4'ü ($n=2$) görüş belirleme çalışması olarak planlanmıştır. Eğitim/müdahale kapsamında yayımlanan tezlerden altısının belirlenen hedef sosyal beceriyi öğretme, üçünün güvenlik becerileri kazandırma ve ikisinin aileye sosyal öykü uygulamada beceri kazandırmayı amaçladığı görülmektedir. Karşılaştırma kapsamında yapılan lisansüstü tezlerin üçünde ise sosyal öykü ve video modellerle eğitimin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca görüş belirleme çalışması olarak planlanan tezlerin ikisinde sosyal öykü uygulamasına yönelik görüşlerin belirlendiği görülmüştür. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma desenleri ve yöntemleri Şekil 5'te sunulmuştur.

Tablo 1

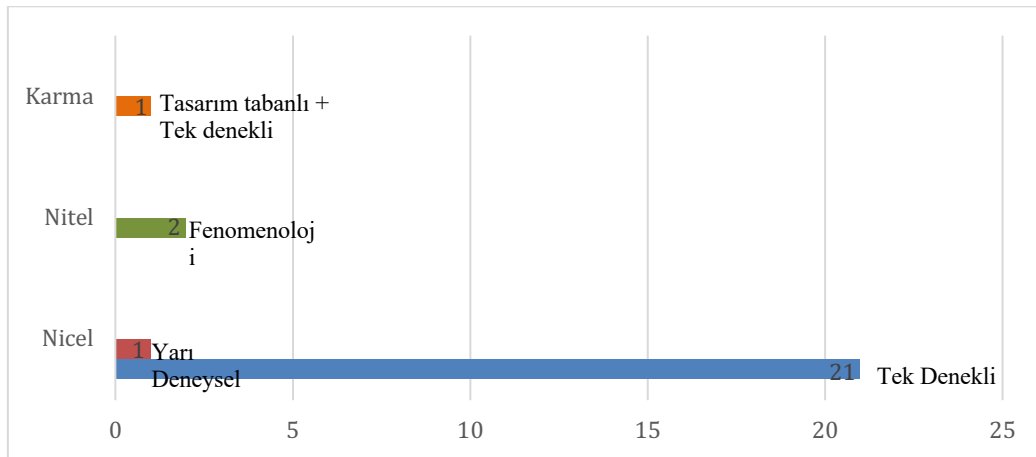
Lisansüstü Tezlerin Amaçları

Tema	n	%	Kod	n
Eğitsel Müdahale	16	59,25	Aileye sosyal öyküleri uygulamada bilgi ve beceri kazandırma	2
			Hedef sosyal beceriyi öğretme	6
			Cinsel istismardan korunma becerisi kazandırma	1
			Güvenlik becerileri kazandırma	3
			Bilişsel becerilerin geliştirilmesi	1
			Müzikal beceri kazandırma	1
			Güvenli seyahat etme becerisi kazandırma	1
			Empati becerisi ve duygu ifadesinin geliştirilmesi	1
Görüşler	2	7,4	Sosyal öyküye yönelik görüşler	2
			Sosyal öykü ve video modellerle eğitim karşılaştırma	3
Karşılaştırma	9	33,33	Etkileşimli olan ve olmayan sosyal öyküleri karşılaştırma	1
			Müzikli olan ve olmayan sosyal öyküleri karşılaştırma	1
			Tekli ve çoklu sunum sosyal öyküleri karşılaştırma	1
			Sosyal öykü ve karikatür sohbet yöntemlerini karşılaştırma	1
			Sosyal öykünün yalnız ve video modellerle birlikte sunumu karşılaştırma	1
			Sosyal öykü uygulaması ile bireylerin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öyküleri karşılaştırma	1

*İki araştırmanın iki farklı temel amacı bulunmaktadır.

Şekil 5

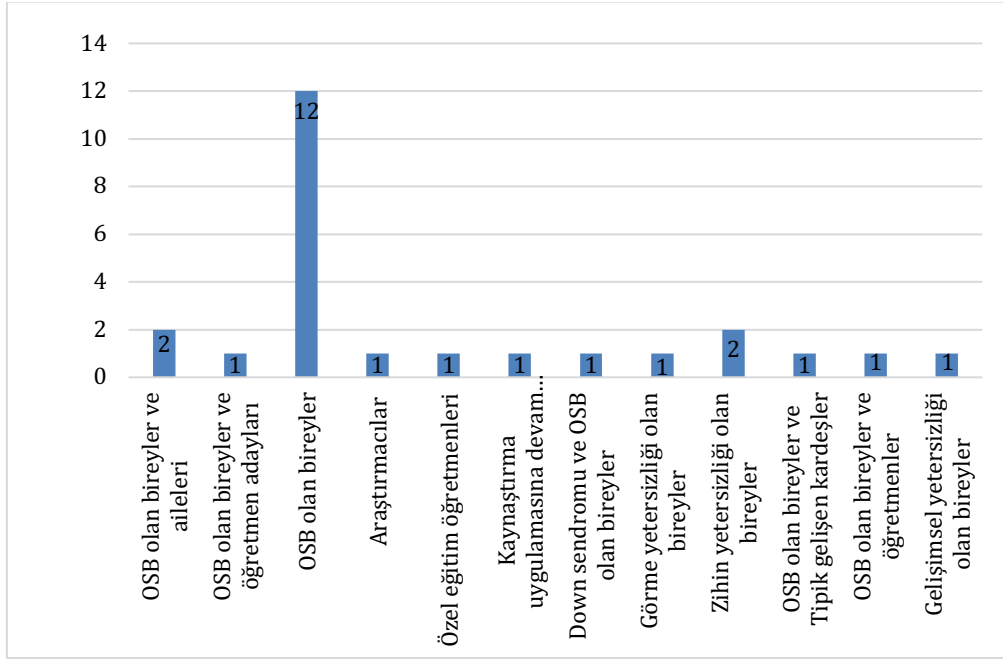
Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde, sosyal öykü alanında yürütülen lisansüstü tezlerin %88'inin ($n=22$) nicel araştırma yöntemi, %8'inin ($n=2$) nitel araştırma yöntemi ve %4'ünün ($n=1$) karma araştırma yöntemi kullanılarak planlandığı görülmektedir. Ayrıca nicel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanan çalışmaların büyük çoğunluğunda ($n=21$) tek denekli araştırma, karma araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanan çalışmada tasarım tabanlı ve tek denekli araştırma desenleri ve nitel araştırmalarda ise fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Şekil 6' da lisansüstü tezlerin katılımcı gruplarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Şekil 6

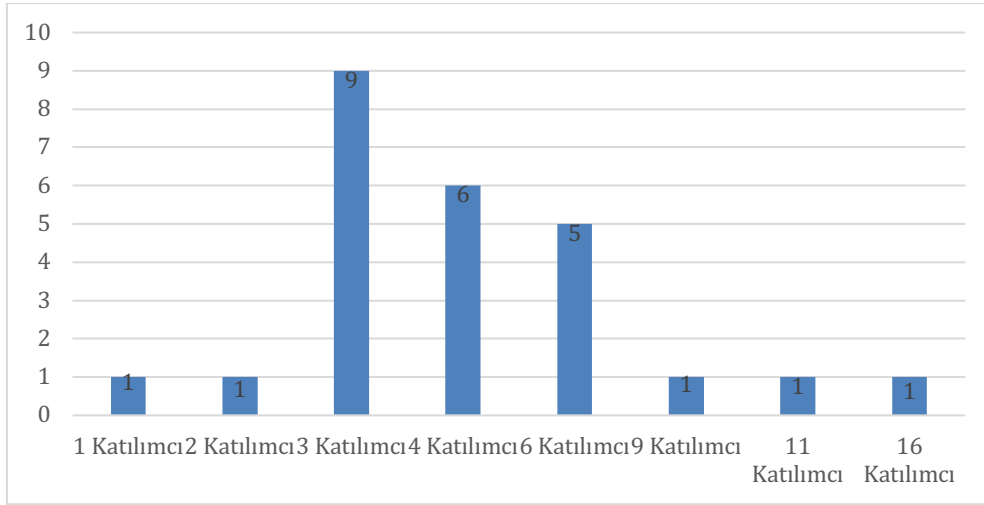
Lisansüstü Tezlerin Katılımcı Gruplarına Göre Dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde, sosyal öykü alanında yapılan lisansüstü tezlerin örneklem grubunun %48'ini ($n=12$) OSB olan bireylerin oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca OSB olan bireyler ve aileleri, zihin yetersizliği olan bireyler, OSB olan bireyler ve öğretmen adayları, araştırmacılar, özel eğitim öğretmenleri, kaynaştırma öğrencileri, down sendromu ve OSB olan bireyler, görme yetersizliği olan bireyler, OSB olan bireyler ve tipik gelişim gösteren (TGG) kardeşleri, gelişimsel yetersizliği olan bireyler, OSB olan bireyler ve öğretmenlerinin bir arada katıldığı araştırmalar da mevcuttur. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin katılımcı sayılarına ilişkin bulgular Şekil 7'de sunulmuştur.

Şekil 7

Lisansüstü Tezlerin Katılımcı Sayılarına Göre Dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin %36'sında ($n=9$) üç katılımcının yer aldığı, %24'ünde ($n=6$) dört katılımcının yer aldığı, %20'sinde ($n=5$) altı katılımcının yer aldığı görülmektedir. Ayrıca diğer beş çalışmanın her biri ise bir, iki, dokuz, 11 ve 16 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin sonuçlarına ilişkin bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Lisansüstü Tezlerin Sonuçları

Sonuçlar	f
Sosyal öykü öğretimde etkilidir.	14
Sosyal öykü, karikatür sohbetleriyle öğretimden daha etkilidir.	1
Sosyal öykülerin tekli sunumu, çoklu sunumundan daha etkilidir.	1
Sosyal öykünün tekli sunumu ve video modelle birlikte sunumunun ikisi de etkilidir.	1
Sosyal öykü ve video modelle öğretimin ikisi de etkilidir.	3
Etkileşimli olan ve olmayan sosyal öykülerin ikisi de etkilidir.	1
Müzikli olan ve olmayan sosyal öykülerin ikisi de etkilidir.	1
Bireylerin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öyküler, sosyal öyküden daha verimlidir.	1
Sosyal öykü uygulamasının araştırmacılar ve özel eğitim öğretmenleri tarafından etkili bir yöntem olarak görüldüğü ancak kişiye özel olması sebebiyle sınıf içinde uygulamada zor olduğu için geliştirilebileceği ifade edilmiştir.	1
Sosyal öyküler, özellikle sosyal becerilerin öğretimi için etkili bulunurken, öğrencinin kendi fotoğraflarının sosyal öykülerde etkili olduğu ifade edilmiştir.	1

Sosyal öykü uygulamasını eğitsel bir müdahale olarak inceleyen lisansüstü tezlerin sonuçlarına bakıldığında, araştırmaların tümünde ($n=14$) sosyal öykü aracılığıyla kazandırılması hedeflenen becerinin etkili bir biçimde kazandırıldığı dikkat çekmektedir. Sosyal öykünün tekli sunumu ve video modelle birlikte sunumu, sosyal öykü ve video modelle öğretimi, müzikli ve müzik olmayan sosyal öykü ile etkileşimli ve etkileşimli olmayan sosyal öykülerin etkililiğinin karşılaştırıldığı araştırmaların altısında her iki uygulamanın da etkili olduğu görülmüştür. Karikatür sohbetleriyle öğretim ve sosyal öykünün etkililiğinin karşılaştırıldığı bir araştırmada ise sosyal öykü daha etkili bulunmuştur. Buna ek olarak bir araştırmada da sosyal öykünün, tekli

sunumunun çoklu sunumundan daha etkili olduğu belirlenmiştir. Son olarak, sosyal öykü ve bireylerin kendi fotoğraflarının bulunduğu sosyal öykü uygulamalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada bireylerin kendi fotoğraflarının bulunduğu sosyal öykü uygulamasının daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı lisansüstü tezlerin sonuçlarına bakıldığında ise sosyal öykü uygulamasının araştırmacılar ve özel eğitim öğretim öğretmenleri tarafından etkili bir yöntem olarak görüldüğü ancak kişiye özel olması sebebiyle sınıf içinde uygulamada, sosyal beceri dışındaki hedef davranışlara uyarlamada ve öyküleri hazırlamada güçlükler yaşandığı belirtilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’de 2024 yılına kadar yapılmış sosyal öykü uygulamasının kullanıldığı lisansüstü tez çalışmaları belirli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmanın ilk araştırma sorusu bağlamında, sosyal öykü müdahalesine ilişkin YÖKTEZ veritabanında ulaşılabilen ilk tezin 2011 yılında yayımlandığı ve yıllar içinde tez sayılarında nispeten dengeli bir dağılım olsa da son yıllarda bu sayının azaldığı görülmüştür. Ayrıca son yıllarda yürütülen doktora tezine de rastlanmamıştır. Buna ek olarak 11 farklı üniversitede yürütülen 25 tezin yaklaşık yarısının ($n=11$) Anadolu Üniversitesi’nde yürütüldüğü görülmüştür. Bu durumda sosyal öykü uygulamalarına bir üniversite özelinde yoğunlaşıldığı, diğer üniversitelerde ya hiç olmadığı ya da varsa çok az sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Anadolu Üniversitesinin OSB’de kanıt temelli bir uygulamanın çalışılmasına oldukça önem verdiği söylenebilir. Daub ve Huber (2020) farklı kültürel ve demografik bağlamlarda sosyal öykülerin yürütülmesine ilişkin araştırmaların, bu yöntemin genellenebilirliği ve uygulanabilirliği açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla sosyal öykü uygulamalarının farklı üniversite ve bölgelerde etkililiğinin incelenmesi, üniversitelerin lisansüstü öğrencileri kanıt temelli uygulamalar noktasında teşvik etmesi önerilmektedir. Araştırma kapsamında incelenen tezlerin anabilim dallarına bakıldığında ise 11 yüksek lisans ve sekiz doktora teziyle en fazla araştırma özel eğitim anabilim dalında yapılmış olsa da sırasıyla bir yüksek lisans ve üç doktora teziyle güzel sanatlar, bir doktora teziyle bilgisayar ve öğretim teknolojileri ve bir yüksek lisans teziyle psikoloji anabilim dallarında da çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında OSB’nin ve etkili bir uygulamanın çalışılmasında farklı anabilim dallarında az da olsa bir yönelim olduğunu söylemek mümkündür. Bu sayede farklı anabilim dallarının özel eğitim konularında gelişimlere farklı disiplinlerden bakış açılarıyla katkı yapacağı söylenebilir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu bağlamında incelenen tezlerin amaçlarının; eğitsel müdahale, görüşler ve karşılaştırma olmak üzere üç ana tema altında toplandığı görülmektedir. Araştırma kapsamında 16 eğitsel müdahalenin amacı, altısında hedef sosyal becerilerin öğretilmesi (Akgün-Giray, 2015; Balçık, 2010; Dargut Güler, 2019; Pektaş, 2019; Türker, 2018; Yapıcı, 2019), üçünde güvenlik becerilerinin kazandırılması (Akçayır, 2018; Aslantaş, 2023; Kaya, 2022), ikisinde aileye sosyal öykülerin uygulamasında bilgi ve beceri kazandırılması (Acar, 2015; Olçay-Gül, 2012), birinde cinsel istismardan korunma (Süzer, 2015) ve birinde müzikal beceri kazandırılmasıdır (Mutlu-Karşıyakalı, 2020). Ayrıca iki tezin amacının görüş belirleme (Çakmak, 2017; Demir, 2018) olduğu belirlenirken, üç tezde amaç sosyal öykü ve video modelin karşılaştırılması (Değirmenci, 2018; Kutlu, 2016; Turhan, 2015), bir tezde sosyal öykü ve karikatür sohbetlerinin karşılaştırılması (Çetrez-Arcan, 2019), bir tezde sosyal öykü ve müzikli sosyal öykü karşılaştırması (Geboloğlu, 2016) ve bir diğer tezde de sosyal öykü ve çocuğun resminin kullanıldığı sosyal öykünün karşılaştırılması (Korkmazer-Özdemir, 2023) olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına paralel olarak, Karaaslan ve Kutlu’nun (2010) yapmış olduğu çalışma sonucunda sosyal öykü uygulamalarının geniş kullanım alanlarına sahip olduğu, sosyal beceri veya güvenlik becerilerinin öğretiminden problem davranışların değişikliğine kadar

çok geniş bir yelpazede uygulanabildiğine dikkat çekmektedir. Olçay-Gül ve Tekin-İftar'ın (2012) çalışmalarında da incelenen araştırmaların büyük çoğunluğunda sosyal öykülerin sosyal becerinin edinilmesi ve uygun olmayan davranışların azaltılmasında etkililiğinin incelendiği, yalnızca bir araştırmada ise el yıkama becerisinin öğretiminin yapıldığı görülmüştür. Dablan ve Bağlama (2020) tarafından yapılan araştırmada da incelenen araştırmaların çoğunda hedef sosyal beceriyi geliştirmede sosyal öykülerin etkililiğinin incelenmiştir. Dolayısıyla sosyal öykülerin günlük yaşam, özbakım ve bağımsız yaşam gibi becerilerin öğretiminde etkililiğini araştıran daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca karşılaştırma amacıyla yazılan tezlerde genelde iki farklı kanıt temelli uygulamanın çalışıldığı görülsede ileriye yönelik bir başka bakış açısı kazandırabileceği düşünülen etkileşimli ve etkileşimli olmayan sosyal öykülerin (Bozkurt, 2016), sosyal öykü ve müzikli sosyal öykünün (Geboloğlu, 2016), sosyal öykü ve bireylerinin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öykünün (Korkmazer-Özdemir, 2023) ve sosyal öykünün tekli ve çoklu sunumunun (Talas, 2017) karşılaştırıldığı çalışmalar da görülmektedir. Benzer çalışmaların ilerleyen yıllarda sosyal öyküyü daha çok ihtiyaçlara yönelik ve daha pratik bir uygulamaya dönüştürebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu bağlamında incelenen 25 tezin %88'inin ($n=22$) nicel araştırma, %8'inin ($n=2$) nitel araştırma ve %4'ünün ($n=1$) karma araştırma olduğu görülmektedir. Nicel araştırmaların büyük çoğunluğunun ise ($n=21$) tek denekli araştırma desenleriyle yürütüldüğü bulgular arasındadır. En sık çalışılan katılımcı grubu üç kişilik olup, bunu sırasıyla dört ve altı kişilik gruplar takip etmektedir. OSB olan bireylerin birbirleriyle benzer özelliklere sahip kalabalık gruplar oluşturmanın zor olduğu, bu alandaki çalışmalardan elde edilen bulgularla bilinmektedir. Çalışmaların, tek denekli araştırma deseniyle daha çok tasarlanmasının bulgular arasında olmasının en büyük sebeplerinden birinin de bu zorluk olduğu düşünülmektedir. Bu zorluklar, literatürde kapsamlı olarak tartışılmıştır. Örneğin, Kazdin (2010), tek denekli araştırma yöntemlerinin, bireysel farklılıkları ve müdahale etkilerini ayrıntılı bir şekilde incelemeye olanak tanıdığı için OSB gibi heterojen popülasyonlarda kullanışlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, Horner ve arkadaşları (2005) tek denekli araştırmaların, eğitimsel müdahalelerin etkililiğini değerlendirmede güçlü bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Bu yöntem, katılımcıların bireysel özelliklerini ve müdahale süreçlerini ayrıntılı bir şekilde izlemeye olanak tanıyarak, OSB olan bireyler için daha uygun ve anlamlı sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, tek denekli araştırmalara yönelik gereksinim, bu yöntemlerin sağladığı detaylı ve kişiselleştirilmiş veri toplama olanaklarından kaynaklanmaktadır (Horner vd., 2005; Kazdin, 2010). Ayrıca incelenen tezlerde 12 çalışmada (%48) OSB olan bireylerle, iki çalışmada (%8) zihin yetersizliği olan bireylerle, bir çalışmada (%4) kaynaştırma eğitime devam eden öğrenme güçlüğü olan bireylerle ve bir çalışmada (%4) down sendromu olan bireylerle çalışıldığı görülmüştür. Daha önceki çalışmalarda (Dablan & Bağlama, 2020; Karaarslan & Kutlu, 2010; Olçay-Gül & Tekin-İftar, 2012) sosyal öykü müdahalesinin yalnızca OSB olan bireylerde etkililiğinin ele alındığı araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmada diğerlerinden farklı olarak görme yetersizliği (Karşıyakalı-Doğan, 2020), zihin yetersizliği (Kaya, 2022), down sendromu (Pektaş, 2019) ve kaynaştırma eğitime devam eden öğrenme güçlüğü (Türker, 2018) olan öğrencilerde de sosyal öykü müdahalesinin etkililiği incelenmiş ve müdahalenin etkili olduğu görülmüştür. Dolayısıyla farklı tanı gruplarında da sosyal öykü müdahalesinin etkililiğinin belirlenebilmesi için daha fazla tek denekli ve deneysel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmanın son araştırma sorusu bağlamında, lisansüstü tezler sonuçlarına göre incelenmiştir. Bu incelemeler lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre deneysel, nitel ve karma olarak ayrı ayrı yapılmıştır. 22 deneysel çalışmanın sonuçları incelendiğinde, 14 çalışmada sosyal öykünün etkili olduğu, dört çalışmada sosyal öykü ve video modelin ikisinin de etkili olduğu, bir çalışmada bireyin kendi fotoğrafının kullanıldığı sosyal öykünün kullanılmadığı sosyal öyküden daha etkili olduğu, bir çalışmada etkileşimli olan ve olmayan sosyal öykünün ikisinin de etkili olduğu, bir çalışmada müzikli olan ve olmayan sosyal öykünün ikisinin de etkili olduğu ve bir çalışmada da bir hedef davranışa yönelik tekli sosyal öykü sunumunun birden fazla

sosyal öykü sunumundan daha etkili olduğu belirtilmiştir. Araştırmaların sonuçlarına göre sosyal öykünün etkili olduğu; sosyal öykünün video modelle birlikte kullanıldığında ikisinin de etkili olduğu; etkileşimli olan ve olmayan, müzikli olan ve olmayan, bireyin kendi resminin kullanıldığı ve kullanılmadığı sosyal öykü tasarımlarının da etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularımızı destekler nitelikte Karaaslan ve Kutlu (2010), Dablan ve Bağlama (2020) ve Olçay-Gül ve Tekin-İftar'ın (2012) çalışmalarında da sosyal öykünün etkililiğiyle ilgili bulguların yapılan çalışmalara oranla oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür. İki nitel araştırmanın sonucunda ise sosyal öykünün etkili bir müdahale olduğu ancak kişiye özel olması sebebiyle sınıf içinde uygulamada zor olduğu, sosyal becerilerin öğretimi için etkili bulunurken, öğrencinin kendi fotoğraflarının sosyal öykülerde daha etkili olduğu ifade edilmiştir. Sosyal öykünün başka bir yöntemle ve varyasyonu ile birlikte sunumu yapılan karşılaştırma araştırmalarında ise sosyal öykünün, karikatür sohbetleriyle öğretimden daha etkili olduğu, bireylerin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öykülerin, sosyal öyküden daha verimli olduğu görülmüştür. Gelecekteki araştırmalarda öğrencilerin kendi fotoğraflarının sosyal öykülere eklendiği sosyal öykülerin etkililiği incelenebilir. Ayrıca sosyal öykülerin sınıf içerisinde uygulanabilirliğini arttırmak amacıyla yaşanan zorluklar ve bu zorluklara çözüm önerileri getirilerek öğretmenlerin sosyal öyküleri etkili bir şekilde kullanabilmesi sağlanabilir. Kanıt temelli ve etkili bir uygulama olan sosyal öykü uygulamasının hizmet-içi eğitimlerle öğretmenlere aktarılmasına yönelik çalışmaların artırılmasının eğitim sürecine önemli katkılar sunacağı düşünülebilir. Son olarak sosyal öykülerin farklı tasarımları (örn. müzikli olan, etkileşimli olan, çoklu vb.) ve video model gibi farklı yöntemlerle karşılaştırıldığı araştırmaların artırılması önerilmektedir. Bu tür karşılaştırmalı çalışmalar, hangi yöntemlerin hangi durumlarda daha etkili olduğunu belirlemek için önemlidir.

Özetle, bu çalışma sosyal öykünün farklı özel gereksinime sahip bireylerle yapıldığını ve etkili olduğunu vurgulaması, öykülerde güncel uyarlamalar yapıldığının görülmesi açısından önemlidir. Bu noktada araştırmanın ulusal literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Ancak araştırmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, araştırmada yalnızca YÖKTEZ veritabanından erişilebilen lisansüstü tezler incelenmiştir. Çalışmaya makalelerin dahil edildiği ve farklı ülkelerdeki farklı dillerde yazılmış tezlerin dahil edildiği bir karşılaştırmanın alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. İkincisi, araştırma kapsamında incelenen tezlerin uygulama süreleri ile geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bilgiler incelenmemiştir. İleride yapılacak araştırmalarda sonuçların uzun vadeli etkileri, kalıcılığı ve genellenebilirliği açısından bu bilgilere de yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

* Analize dâhil edilen araştırmaları belirtmektedir.

*Acar, Ç. (2015). *Otizmli çocuklara sosyal becerilerin öğretiminde anneler tarafından hazırlanarak sunulan sosyal öykü ve video modelle öğretim uygulamalarının karşılaştırılması* (Tez Numarası: 394742) [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

*Akçayır, İ. (2018). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal beceri öğretimi üzerinde multimedya tabanlı sosyal öykü yönteminin etkililiği* (Tez Numarası: 524671) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

*Akgün-Giray, D. (2015). *Öğretmen adaylarınca hazırlanan ve sunulan sosyal öykülerin otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal becerileri edinmeleri üzerindeki etkisi* (Tez Numarası: 407798) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistic manual mental disorders* (5th ed.). Author.

- *Aslantaş, H. U. (2023). *Otizm spektrum bozukluğundan etkilenen öğrenciye ev içi güvenlik becerilerinin kazandırılmasında sosyal öykülerin etkililiği* (Tez Numarası: 831994) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atasoy, S. (2008). *Yüksek fonksiyonlu otistik çocuklarda çeşitli bilişsel özellikler arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez Numarası: 230903) [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Balçık, B. (2010). *Otizmlili bireylere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykülerin etkisinin incelenmesi* (Tez Numarası: 263440) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baron-Cohen S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a "theory of mind"? *Cognition*, 21(1), 37-46. [https://doi.org/10.1016/0010-0277\(85\)90022-8](https://doi.org/10.1016/0010-0277(85)90022-8)
- *Bunyak, S. (2022). *3-12 Yaş yaygın gelişimsel bozukluğu olan çocuklarda kukla modeli ile hikaye temelli grup çalışmasının çocuklardaki empati ve duygu ifadesine etkisi* (Tez Numarası: 719755) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Carbo, B. C. (2005). *The use of social stories with individuals with autism spectrum disorders* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Delaware.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2023). *Data & statistics on autism spectrum disorder*. <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/data.html>
- Cook, B. G., & Odom, S. L. (2013). Evidence-based practices and implementation science in special education. *Exceptional Children*, 79(2), 135-144. <https://doi.org/10.1177/001440291307900201>
- *Çakmak, M. (2017). *Sosyal öykü uygulaması kullanan özel eğitim araştırmacılarının konuya ilişkin görüş ve önerileri* (Tez Numarası: 463468) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Çetrez-Arican, G. (2019). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykü ve karikatür sohbetleriyle öğretim uygulamalarının karşılaştırılması* (Tez Numarası: 545681) [Doktora tezi, Trakya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Dargut-Güler, T. (2019). *Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların bilişsel ve sosyal becerilerinin geliştirilmesinde mobil sosyal öykü haritaları kullanımı* (Tez Numarası: 538494) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Daub, A., & Huber, T. (2020). Effectiveness of social stories on social skills for elementary-aged students with Autism: A literature review. *International Journal of Education*, 12(4), 13-37. <https://doi.org/10.5296/ije.v12i4.17759>.
- *Değirmenci, H. D. (2018). *Koçluk içeren ve içermeyen web-tabanlı mesleki gelişim uygulamalarının otizmlili öğrencilerle çalışan öğretmenlerin öğretim becerilerini ve öğrencilerinin güvenlik becerilerini edinmeleri açısından karşılaştırılması* (Tez Numarası: 524169) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Demir, S. (2018). *Özel eğitim öğretmenlerinin sosyal öyküler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi* (Tez Numarası: 504755) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dixson, D. R., Tarbox, J., & Najdowski, A. (2009). Social skills in Autism Spectrum Disorders. İçinde Matson, J.C. (Ed.), *Social behavior and skills in children* (ss. 117-140). Springer.
- Feinberg, M. J. (2001). *Using social stories to teach specific social skills to individuals diagnosed with autism* [Yayımlanmamış doktora tezi]. California School of Professional Psychology.
- Frith, U., & Happé, F. (1994). *Autism: Beyond "theory of mind."* *Cognition*, 50, 115-132. [https://doi.org/10.1016/0010-0277\(94\)90024-8](https://doi.org/10.1016/0010-0277(94)90024-8)

- *Geboloğlu, B. (2016). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykü ve karikatür sohbetleriyle öğretim uygulamalarının karşılaştırılması* (Tez Numarası: 430669) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Gökkaya-Horzum, İ. (2021). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere emniyet kemeri takarak güvenli seyahat etme becerisinin öğretiminde sosyal öykülerin etkililiği* (Tez Numarası: 696227) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Göktaş, B., & Erdem, R. (2006). Sağlık yönetimi alanında yapılan tezlerin profili. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 53-63. https://dergipark.org.tr/tr/pub/makusobed/issue/19445/206895#article_cite
- Gray, C. (2000). *Writing social stories with Carol Gray accompanying work book to video*. Future Horizons.
- Gray, C. (2002). *The new social story book*. Future Horizons.
- Gray, C. (2004). Social stories 10.0: The new defining criteria and guidelines. *Jenison Autism Journal*, 15(4), 2-21.
- Gray, C. (2010). *The new social story™ book: Revised and expanded 10th anniversary edition*. Future Horizons.
- Gray, C. A. (1998). Social stories and comic strip conversation with student with asperger syndrome and high-functioning autism. İçinde E. Schopler, G. B. Mesibov, & L. J. Kuncze (Eds.), *Asperger syndrome or high-functioning autism* (ss. 167-198). Plenum Press.
- Gray, C. A., & Garand, J. D. (1993). Social stories: Improving responses of students with autism with accurate social information. *Focus On Autistic Behavior*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.1177/108835769300800101>
- Horner, R. H., Carr, E. G., Halle, J., McGee, G., Odom, S., & Wolery, M. (2005). The use of single-subject research to identify evidence-based practice in special education. *Exceptional Children*, 71(2), 165-179. <https://doi.org/10.1177/001440290507100203>
- Howley, M., & Arnold, E. (2005). *Revealing the hidden social code: social stories for people with autistic spectrum disorders* (3th ed.). Jessica Kingsley Publisher.
- Ivey, M. L., Heflin, L. J., & Alberto, P. (2004). The use of social stories to promote independent behaviors in novel events for children with PDD-NOS. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19(3), 164–176. <https://doi.org/10.1177/10883576040190030401>
- Karaaslan, Ö., & Kutlu, M. (2010). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde sosyal öykü kullanımı: Alanyazın taraması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 1-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusobil/issue/4384/60182>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80. <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/kokdener/123091/13f.pdf>
- *Karşıyakalı-Doğan, D. M. (2020). *Orff yaklaşımı ile birlikte sunulan sosyal öykü uygulamalarının gelişimsel yetersizliği olan çocuklara müzikal beceri kazandırmada etkililiği* (Tez Numarası: 643612) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Kaya, N. H. (2022). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere çevrimiçi güvenlik becerilerinin öğretiminde sosyal öykü yönteminin etkililiği* (Tez Numarası: 723860) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kazdin, A. E. (2010). *Single-case research designs: Methods for clinical and applied settings* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Kim, M. S., Blair, K. S. C., & Lim, K. W. (2014). Using tablet assisted Social Stories™ to improve classroom behavior for adolescents with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 35(9), 2241-2251. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.05.011>

- *Korkmazer-Özdemir, E. (2023). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykü ve bireylerin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öykü uygulamalarının etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması* (Tez Numarası: 793945) [Yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Kutlu, M. (2016). *Otizimli bireylere yabancı kişilerden korunma becerilerinin öğretiminde sosyal öykülerin yalnız sunumuyla video modellerle birlikte sunulmasının karşılaştırılması* (Tez Numarası: 432438) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed). Sage.
- National Autism Center [NAC]. (2015). *Findings and conclusions: National standards project, phase 2*. <https://nationalautismcenter.org/national-standards/phase-2-2015/>
- National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice [NCAEP]. (2020). *Evidence-based practices for children, youth, and young adults with Autism Spectrum Disorder*. <https://ncaep.fpg.unc.edu/sites/ncaep.fpg.unc.edu/files/imce/documents/EBP%20Report%202020.pdf>
- National Professional Development Center [NPDC]. (2014). *Evidence-based practices for children, youth, and young adults with Autism Spectrum Disorder*. <https://autismpdc.fpg.unc.edu/evidence-based-practices>
- *Olçay-Gül, S. (2012). *Ailelerce sunulan sosyal öykülerin otistik spektrum bozukluğu olan ergenlerin sosyal becerilerine etkileri* (Tez Numarası: 315456) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Olçay-Gül, S. (2013). *Ailelerce sunulan sosyal öykülerin otizm spektrum bozukluğu olan ergenlerin sosyal becerilerine etkileri*. Eğiten Kitap.
- Olçay-Gül, S., & Tekin-İftar, E. (2012). Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan bireyler için sosyal öykülerin kullanımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 13(2), 1-24. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000168
- Ozonoff, S., & Miller, J. N. (1995). Teaching theory of mind: a new approach to social skills training for individuals with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 25(4), 415-433. <https://doi.org/10.1007/BF02179376>
- Özak, H. & Diken, B. H. (2010). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin işlevsel akademik becerilerine ilişkin Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerin gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(1), 43-58. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000145
- Özdemir, S. (2007). Sosyal öyküler: Otistik çocuklara yönelik bir sağaltım. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(2), 49-62. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000108
- Özdemir, S. (2008). The effectiveness of social stories on decreasing disruptive behaviors of children with autism: Three case studies. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 38(9), 1689-1696. <https://doi.org/10.1007/s10803-008-0551-0>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L. A., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ (Clinical research ed.)*, 372, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- *Pektaş, S. (2019). *Müzikal etkinliklere dönüştürülmüş sosyal öykü uygulamalarının gelişimsel yetersizliği olan çocuklara sosyal beceri öğretiminde etkililiği* (Tez Numarası: 547000) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Reynhout, G., & Carter, M. (2008). A pilot study to determine the efficacy of a Social Story™ Intervention for a child with autistic disorder, intellectual disability and limited language skills. *Australasian Journal of Special Education*, 32(2), 161-175. <https://doi.org/10.1017/S1030011200025823>
- *Sani-Bozkurt, S. (2016). *Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara sosyal beceri öğretiminde teknoloji destekli etkileşimli ortam tasarımı ve etkililiği* (Tez Numarası: 432444) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Scattone, D., Tingstrom, D. H., & Wilczynski, S. M. (2006). Increasing appropriate social interactions of children with autism spectrum disorders using Social Stories™. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 21(4), 211-222. <https://doi.org/10.1177/10883576060210040201>
- Spencer, V., Simpson, C. G., & Lynch, S. A. (2008). Using social stories to increase positive behaviors for children with autism spectrum disorders. *Intervention in School and Clinic*, 44, 58-61. <https://eric.ed.gov/?id=EJ806362>
- *Süzer, T. (2015). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere cinsel istismardan korunma becerilerinin öğretiminde sosyal öykü yönteminin etkililiği* (Tez Numarası: 388868) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Talas, S. (2017). *Otizimli bireylere sosyal öykülerin tekli sunumuyla çoklu sunumunun karşılaştırılması* (Tez Numarası: 458652) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Test, D. W., Richter, S., Knight, V., & Spooner, F. (2011). A comprehensive review and meta-analysis of the social stories literature. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 26(1), 49-62. <https://doi.org/10.1177/1088357609351573>
- *Turhan, C. (2015). *Otizm bozukluğu gösteren çocuklara sosyal becerilerin öğretiminde sosyal öykü ve video model uygulamalarının etkililik ve verimlilikleri* (Tez Numarası: 385586) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- *Türker, O. (2018). *Genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesinde dijital illüstrasyonların etkililiği* (Tez Numarası: 501653) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Washburn, M. (2006). *Using social stories to teach on-task behavior and participation skills with children on the autism spectrum* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. College of Liberal Arts Rochester Institute Of Technology.
- Wong, G., Greenhalgh, T., Westhorp, G., Buckingham, J., & Pawson, R. (2013). RAMESES publication standards: Realist syntheses. *BMC medicine*, 11, 21. <https://doi.org/10.1186/1741-7015-11-21>
- *Yapıcı, Y. G. (2019). *Kardeşler aracılığıyla sunulan sosyal öyküler: Bir koçluk uygulaması örneği* (Tez Numarası: 624854) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yücesoy-Özkan, Ş., Mart, S., Altun, D. E., Öncül, N., Genç-Tosun, D., Karaaslan, M., Gönültaş, H., Aybek, E. C., & Çağ, M. (2024). *Zihin yetersizliği olan çocuklar ve gençler için kanıta dayalı uygulamalar*. https://idep.esogu.edu.tr/Storage/idep/Uploads/IDEP_KDU_RAPOR_2024.pdf
- Zawacki-Richter, O., Kerres, M., Bedenlier, S., Bond, M. & Buntins, K. (Ed.). (2020). *Systematic reviews in educational research: Methodology, perspectives and application*. Springer, Wiesbaden. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-27602-7>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

According to the National Autism Center (NAC) report, practices in Autism spectrum disorder (ASD) are classified into four categories: Evidence-based, promising, non-evidence-based, and ineffective/harmful practices (NAC, 2015). Evidence-based practices are defined as practices, the effectiveness of which has been proven by many studies. There are 14 different evidence-based practices mentioned in the National Standards Report. Among these practices, one of the most frequently used practices is social stories (NAC, 2015; NCAEP, 2020; NPDC, 2014).

When the literature was examined, it was seen that there are studies examining the studies in which social story intervention was used in Türkiye (Dablan & Bağlama, 2020; Karaarslan & Kutlu, 2010; Olçay-Gül & Tekin-İftar, 2012). Social stories can be applied in different situations and settings and individualized by different practitioners, such as caregivers, parents, and teachers (Gray, 2002). Therefore, social story intervention is one of the most frequently used interventions today as it is recognized as an evidence-based intervention for individuals with ASD. Although there are studies examining the studies in which social story interventions are used in the literature, it has been observed that there are a limited number of studies. In addition, in the existing studies, only studies in which children with ASD were addressed were examined. Although social stories are known to be an evidence-based practice in individuals with ASD, social stories were classified among promising practices in a large-scale study examining evidence-based practices for children and youth with intellectual disabilities (Yücesoy-Özkan et al., 2024). Therefore, it is aimed to shed light on future research by examining research conducted with different special needs groups. In addition, analyzing thesis studies on a subject can provide information about the subject's depth, prevalence, and general view (Göktaş & Erdem, 2006). Considering that graduate theses are critical because they are the source of knowledge production, it is thought that by analyzing them according to the year, level, university, and departments, the use and effectiveness of social story practices from year to year can be examined. A multidisciplinary perspective can be gained by addressing the studies in different departments. Therefore, this research is considered necessary to reveal the current situation. Based on all these, this study aimed to examine the graduate thesis studies in which social story intervention was used until 2024 in Türkiye regarding certain variables.

Method

This study conducted a systematic review to examine the graduate thesis studies in which social story intervention was used in Türkiye regarding certain variables. Systematic review studies aim to identify, evaluate, and combine all the research that can be accessed in the literature on the subject or a specific research problem (Denyer & Tranfield, 2009; Kitchenham, 2004; Zawacki-Richter et al., 2020). Within the scope of this research, the graduate theses using social story intervention, which can be accessed from the database of the YÖKTEZ, were examined and published in this database from the first graduate thesis study until 2024. A descriptive analysis technique was used to analyze the data obtained from the research.

Results & Discussion

In the context of the first research question of the study, it was observed that the first thesis on social story intervention that could be accessed in the YÖKTEZ database was in 2011. Although there was a relatively balanced distribution in the number of theses over the years, this number has decreased recently. In addition, it was observed that approximately half of the 25 theses conducted in 11 different universities were conducted at Anadolu University. In this case, it is seen that social story interventions are concentrated in one university, and there are either none or very few, if any, in other universities. When the departments of the theses examined

within the scope of the research are examined, it is seen that although the most research has been conducted in the special education department with 11 master's and eight doctoral theses, there are also studies in the departments of fine arts with one master's and three doctoral theses, computer and instructional technologies with one doctoral thesis and psychology with one master's thesis, respectively. In this way, it can be said that different departments will contribute to developing special education issues with perspectives from different disciplines.

It is seen that the aims of the theses analyzed in the context of the second research question of the study are grouped under three main themes: educational intervention, opinions, and comparison. In parallel with our findings, Karaaslan and Kutlu's (2010) study draws attention to the fact that social story intervention have a wide range of uses and can be applied in a wide range, from teaching social skills or safety skills to changing problem behaviors. In addition, although it is generally seen that two different evidence-based practices are studied in the theses written for comparison, there are also studies comparing the social story and a different version of the social story, which is thought to provide another perspective for the future (Bozkurt, 2016; Geboloğlu, 2016; Korkmazer-Özdemir, 2023; Talas, 2017). Similar studies are believed to transform the social story into a more needs-oriented and practical intervention in the coming years.

It is seen that 88% of the 25 theses analyzed in the context of the third research question of the study were conducted with quantitative research, 8% with qualitative research, and 4% with mixed research perspective. It is among the findings that the majority of quantitative studies (n=21) were conducted with single-subject research designs. In addition, in the theses analyzed, it was seen that 12 studies were conducted with individuals with ASD, two studies with individuals with intellectual disability, one study with individuals with learning disabilities continuing mainstreaming education, and one study with individuals with Down syndrome. In previous studies (Dablan & Bağlama, 2020; Karaarslan & Kutlu, 2010; Olçay-Gül & Tekin-İftar, 2012), the effectiveness of social story intervention was examined only in individuals with ASD. In this study, unlike the others, the effectiveness of social story intervention was also examined in students with visual impairment, intellectual disability, Down syndrome, and learning disabilities who continue mainstreaming education. The intervention was found to be effective. Therefore, more single-experiment and experimental studies are needed to determine the effectiveness of social story intervention in different diagnostic groups.

In the context of the last research question of the study, it is seen that social story interventions are effective in 14 of the 25 theses examined, and both social story and video modeling interventions are effective in three studies. As a result of two qualitative studies, it was stated that the social story is an effective intervention. Still, it is challenging to implement in the classroom because it is personalized and effective for teaching social skills, and the students' photographs are more effective in social stories. In the comparison studies in which the social story was presented with another method and variation, it was seen that the social story was more effective than teaching with cartoon conversations, and the social stories in which individuals' photographs were used were more efficient than the social story.